

POEP POSTER

Het is nergens fijner
onthaasten dan op de wc. Maak
drukken nog leuker en bestel de
poepposter voor €7,50 op A3-formaat
in de webwinkel van Kiind!
webwinkel.kiind.nl

MAMA, LATER TROUW IK MET JOU!

LIEFDE GAAT BIJ KLEUTERS ALLE
KANTEN OP. HOE ZIT DAT? EN
MOETEN WIJ DAAR NOG EEN BEETJE
IN BEGRENZEN?

Een kind moet wel eigen ruimte houden om te ontdekken

Op de kleuterleeftijd zie je dat kinderen voor het eerst echte vriendschappen aangaan. Meestal krijgen of maken ze vanaf die leeftijd wel zo'n een of twee vriendjes die ze extra aardig vinden en met wie ze graag mee gaan spelen. Ze leren langzaam wat vriendschap is en wat vriendschap voor hen en de ander betekent. Soms kan bij dat speciale vriendje of vriendinnetje ook verliefdheid ontstaan en dit kan soms best heftig aanwezig zijn. Sommige ouders zijn hierover verbaasd en vragen zich af of verliefdheid bij kleuters wel kan bestaan. Een logische vraag. Een kleuter kan zeker verliefdheid voelen en ervaren, maar het is goed een kleuterverliefdheid niet te verwarren of te vergelijken met een verliefdheid die (jong)volwassenen ervaren.

Verliefd op iedereen

Een kleuter is zich trouwens nog niet bewust van bepaalde (ongeschreven) regels als het gaat om verliefdheid, verkering of trouwen. Zo kan een kind gerust verliefd zijn op zijn vader of moeder, opa of oma, de juf of de oppas. Het hoeft dus niet per se een leeftijdgenoot te zijn. Ook kunnen jongetjes verliefd worden op een vriendje en meisjes op een vriendinnetje. Dit zegt nog niets over mogelijk homoseksueel zijn of niet. Het is ontdekken, ervaren en spelenderwijs leren.

Kleuters zijn verliefd op een manier die past bij hun leeftijdsfase. Zij kunnen een kind van school of uit de buurt heel erg aardig of bijzonder vinden. Ze kunnen dit soms

ook benoemen. 'Ik word héééél blij als ik aan hem denk', of: 'Als ik met haar mag spelen krijgen ik kriebels in mijn buik.'

Aangeleerd

Kleuters noemen het zelf niet 'verliefd', meestal krijgen zij dit aangeleerd door hun omgeving. Als ze veel samen spelen en de omgeving ziet signalen van verliefdheid dan geven wij als volwassenen dat vaak aan. 'Zijn jullie verliefd?' 'Gaan jullie later samen trouwen?' Op die manier leren kinderen dat wanneer iemand een speciaal gevoel geeft, dit verliefdheid zou kunnen zijn.

Bij verliefdheid denken wij ook aan seksualiteit, dit is immers onze eigen associatie rondom verliefdheid bij jezelf. Bij kleuters werkt dat heel anders, het is vaak niet meer dan fijn samen spelen, dat iemand dezelfde dingen leuk vindt als jij, of dat iemand je helpt, voor je opkomt of je aan het lachen maakt.

Het is bijzonder te merken hoe snel kleuters bepaald gedrag van ons kopiëren en overnemen. Over verliefdheid leren wij ze ongemerkt ook een aantal dingen aan, zoals: als je verliefd bent dan hou je elkaars hand vast, breng je bloemen, geef je kusjes aan elkaar en ga je later met elkaar trouwen als je groot bent. Gedrag aangeleerd en aangemoedigd door de omgeving. Is dat dan erg? Nee, niet per se, het hoort bij het experimenteren met nieuw gedrag, kinderen kunnen gaan ervaren: 'Vind ik dit ►

Vindt hij mij ook lief of aardig?

prettig? Of niet prettig?’ Het is belangrijk dat een kind wel de ruimte blijft krijgen om zijn eigen keuzes te maken en niet het gevoel krijgt dat hij iets móét doen. Het ‘oordeel’ dat hij verliefd zou zijn, kan sturend of beperkend werken en dat is niet de bedoeling.

Een groot sociaal speelveld

Het sluiten van vriendschappen is een leerzaam proces voor kleuters en zeker als het gaat om die ene speciale vriend of vriendin waarbij verliefdheid een rol kan spelen. Kleuters kunnen zich ineens bewust gaan worden van de mening van de ander over hen. Vindt hij mij ook lief of aardig? Wil zij wel met mij spelen? Het wordt ineens belangrijk wat een ander kind van jou vindt en het doet pijn als de ‘liefde’ niet wederzijds is.

Denk bijvoorbeeld aan: ‘Nee, jij mag niet meespelen want ik speel nu met...’ Auw! Dat is geen fijn gevoel! Onzekerheid kan hierdoor de kop op steken. Bij de een zie je dat hij zich juist stoerder en drukker gaat gedragen; de ander wordt juist verlegener en voorzichtiger in contact.

Voorbeelden

Kleuters gaan nu leren wat de sociale regels zijn rondom vriendschappen. Dat het belangrijk is om aardig tegen elkaar te zijn, dat je rekening met elkaar probeert te houden, niet altijd alleen jouw eigen zin moet doordrukken en soms dingen deelt. Vaak zie je ook dat bij een speciale vriendschap of verliefdheid kleuters juist graag rekening met elkaar willen houden en oog hebben voor elkaar.

Kortom een heel leuke, soms verwarrende, maar ook heel leervolle fase in het leven van je kleuter. Help je kind

door dingen te vertellen of voor te doen. Kinderen leren immers het meeste van wat ze zien in hun omgeving. Hoe ga jij om met de ander? Hoe laat jij zien dat je rekening houdt met elkaar? Dat je samen dingen deelt? Dat je van ieder ander mag houden? Kleuters doen graag na wat ze zien.

Samen boekjes lezen of filmpjes kijken kan ook erg leuk zijn en een kind helpen zijn gevoelens beter te begrijpen.

Leuke boekentips:

- *Kikker is verliefd, en Kikker vindt een vriendje* (beide ook op YouTube onder dezelfde titel)
- *Hopeloos verliefd*
- *De serie van Mama/Papa/Opa/Oma ik vind je lief*
- *Ik vind jou lief*
- *Beer is op Vlinder*
- *Rikki en Anni*
- *Koning en koning*

Judith Duivenboden-Kreijne werkt voor Stichting Kind en Seksualiteit en je vindt haar ook bij fabriek69.nl. Seksuele voorlichting en educatie kun je niet (vroeg) genoeg geven!

Tekst: JUDITH DUIVENBODEN-KREIJNE Beeld: MIRJAM HAGENDIJK

